

Висновки з проведеного дослідження. Реалізація технології критичного мислення на курсах підвищення кваліфікації викладачів у контексті особистісно-орієнтованого навчання суттєво підвищила якість навчання, рівень формування професійної компетентності викладачів, спонукала слухачів до усвідомленої оцінки своєї діяльності, до міркування, мислення, прояву пізнавальної активності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навчально-методичний посібник для вчителів. Тернопіль: ТОКШПО, 2017. 60 с.
2. Технології розвитку критичного мислення учнів / А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер; наук. ред., передм. О.І. Пометун. К.: Вид-во «Плеяди», 2006. 220 с.
3. Пашко О. Навчання дорослих: виклики, специфіка, інтерактивні методи. Український досвід в регі-

ональному економічному розвитку: посібник. Львів: Галицька видавнича спілка, 2013. 108 с.

4. Підвищення кваліфікації викладачів – невід’ємна складова забезпечення якості освіти / О.Ф. Пімінов, Л.Г. Кайдалова, Н.Б. Щокіна. Проблеми сучасної педагогічної освіти: зб. наук. праць. Ялта: РВНЗ «Кримський гуманітарний університет», 2013. Вип. 41. Ч. 4. С. 189–195.

5. Стрельніков В.Ю., Брітченко І.Г. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ. Полтава: ПУЕТ, 2013. 309 с.

6. Терно С.О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя: Просвіта, 2009. 268 с.

7. Терно С.О. Критичне мислення: стратегії та процедури. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2015. Вип. 44. Т. 2. С. 179–183.

8. Тягло О.В. Критичне мислення – сучасна освітня інновація. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2002. Спец. вип. С. 29–35.

УДК 37.376.376.33

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ГЛУХИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Кунінець О.О., старший викладач
кафедри теоретичних основ фізичного і адаптивного виховання
Інститут здоров'я, спорту і туризму імені Тетяни Самоленко
Класичного приватного університету

У статті методом тестування визначені показники та здійснена оцінка рівнів (низький, середній, достатній і високий) розвитку базових рухових здібностей на констатувальному і контрольному етапах педагогічного експерименту в експериментальній і контрольних групах дітей молодшого шкільного віку: сила, швидкість, швидкісно-силові здібності, гнучкість, координаційні здібності, витривалість. Здійснено порівняння отриманих результатів між досліджуваними групами.

Ключові слова: рухові здібності, метод тестування, показники, рівні, молодший шкільний вік.

В статье методом тестирования определены показатели и осуществлена оценка уровней (низкий, средний, достаточный и высокий) развития базовых двигательных способностей на констатирующем и контрольном этапах педагогического эксперимента в экспериментальной и контрольных группах детей младшего школьного возраста: сила, скорость, скоростно-силовые способности, гибкость, координационные способности, выносливость. Проведено сравнение полученных результатов между исследуемыми группами.

Ключевые слова: двигательные способности, метод тестирования, показатели, уровни, младший школьный возраст.

Kuninets O.O. FEATURES OF DEVELOPMENT OF MOVEMENTS IN DEAR CHILDREN OF YOUNG SCHOOLS

In the article, the indicators have been determined by the testing method and the levels (low, medium, high and high) of the development of the basic motor abilities at the ascertaining and control stages of the pedagogical experiment in the experimental and control groups of children of primary school age have been assessed: strength, speed, flexibility, coordination ability, endurance. The results obtained are compared between the groups studied.

Key words: motor abilities, method of testing, indicators, levels, junior school age.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку української держави зростає значення рухової активності глухих дітей, що за Національною стратегією з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 р. «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» сприятиме розв'язанню гуманітарних і соціально-економічних проблем для особи, суспільства та держави. Відтак за рахунок підвищення рухової активності дітей є можливість успішно вирішувати багатовекторні соціальні питання, що не може не позначитися на зміні змісту, методів і форм навчання. Стейкі порушення слуху викликають вторинні, третинні та подальші відхилення в психофізичному розвитку цієї категорії дітей, що неминуче відбивається на особливостях розвитку їхньої рухової сфери. Саме тому постає питання залучення зазначеної категорії осіб до самостійних систематичних занять оздоровчою фізичною культурою, їх підготовки до інтеграції в сучасне суспільство, підвищується соціальна роль корекційних засобів фізичного виховання.

Таким чином, виявляється необхідність проведення спеціальних наукових досліджень, спрямованих на вивчення особливостей розвитку рухової сфери глухих учнів. Втрата слуху і недостатній мовленнєвий розвиток викликають у глухих дітей молодшого шкільного віку істотні ускладнення в розвитку рухових здібностей, що вимагає здійснення спеціального корекційно-розвивального впливу на глухих дітей цього вікового періоду розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На підставі аналізу спеціальної наукової та науково-методичної літератури з сурдопедагогіки було з'ясовано, що своєрідність рухової діяльності глухих характеризується: недостатньо точною координацією і невпевненістю рухів, що проявляються в оволодінні руховими навичками; відносно сповільненістю оволодіння руховими навичками; труднощами збереження у глухих статичної і динамічної рівноваги; відносно низьким рівнем розвитку просторового орієнтування; уповільненою, порівняно з чуучими, швидкістю виконання окремих рухів і усього темпу діяльності в цілому (Н.Г. Байкіна [2, с. 236], І.Н. Ляхова [6, с. 28], П.Ф. Пиптюк [9, с. 115], С.І. Стат'єв [12, с. 16]). Така особливість розвитку рухової сфери у глухих зумовлена трьома чинниками: відсутністю слуху, недостатнім розвитком мовлення і функціональним порушенням деяких фізіологічних систем. Втім, науковцями доведена корекційна і розвивальна ефективність впливу на рухову сферу глухих дітей адаптивного фі-

зичного виховання, а саме таких її засобів як: легкоатлетичні вправи (Н.Г. Байкіна [2], І.Н. Бабій [1, с. 165]), спортивна, художня і ритмічна гімнастики (І.Н. Ляхова [6, с. 29]), плавання (О.С. Сокирко [11, с. 159]), спортивні бальні танці (С.І. Стат'єв [12, с. 26]), єдиноборства (А.В. Мутьєв [7, с. 11]), рухливі ігри (А.А. Івахненко [4, с. 13]), баскетбол (М.С. Бессарабов [3, с. 9]), фехтування (Г.Ф. Козирнов [5, с. 17]), дихальні вправи (З.І. Пушціна [8, с. 132–141]), спортивне орієнтування (О.В. Романенко [10, с. 96]).

Постановка завдання. Мета дослідження – визначити показники та рівні розвитку рухових здібностей глухих дітей молодшого шкільного віку і їхніх чуучих однолітків.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1. Провести вихідне тестування показників та оцінку рівнів розвитку основних рухових здібностей у глухих і чуучих дітей молодшого шкільного віку.

2. Провести контрольне тестування показників і здійснити оцінку рівнів розвитку основних рухових здібностей у глухих і чуучих дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для з'ясування на констатувальному та контрольному етапах педагогічного експерименту стану розвитку рухової сфери в експериментальних і контрольних групах глухих і чуучих дітей молодшого шкільного віку проводили тестування для визначення показників і здійснювали оцінку рівнів розвитку рухових здібностей (сила: згинання і розгинання рук в упорі лежачи і в упорі лежачи на колінах, підтягування у висі лежачи та у висі; швидкість: стрибки на скакалці; швидкісно-силові: стрибок у довжину з місця, метання на дальність, піднімання тулуба з положення лежачи на спині за 30 с; гнучкість: нахил тулуба вперед із положення сидячи; спритність: човниковий біг 4Ч9 м, координаційні здібності в балістичних (метальних) рухових діях метання на влучність, статична рівновага за методикою Е.Я. Бондаревського; витривалість: чергування ходьби та бігу до 1 000 м).

Усього в дослідженні брали участь 226 дітей, із яких 111 глухих і 115 чуучих. Були сформовані 3 групи: 1 – експериментальна (ЕГ – глухі у кількості 54 дітей, із них – 25 хлопчиків і 29 дівчаток), 2 – контрольна (КГ1 – глухі у кількості 57 дітей, із них – 29 хлопчиків і 28 дівчаток), 3 – контрольна (КГ2 – чуучі у кількості 115 дітей, із них – 61 хлопчик і 54 дівчинки).

Одержані кінцеві результати тестування рухових здібностей дозволяють стверджувати, що за час проведення формувального етапу педагогічного експерименту відбули-

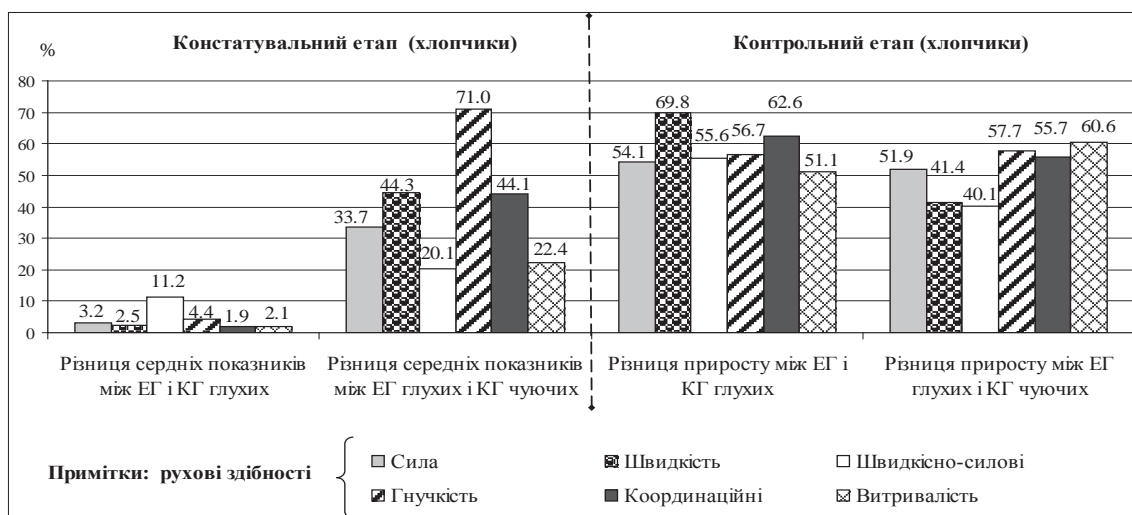
ся значні позитивні зміни на контрольному етапі в розвитку основних рухових здібностей в експериментальній групі глухих дітей молодшого шкільного віку, про що свідчить високий приріст показників порівняно з контрольними групами глухих і чуючих дітей (рис. 1, 2).

Аналізуючи отримані результати дослідження, можна стверджувати, що суттєві зрушення за час проведення формувального етапу педагогічного експерименту відбулися в ЕГ глухих дітей 1–4 класів порівняно з КГ1 глухих дітей за всіма тестами ($P < 0,05$). Глухим дітям ЕГ вдалося не повністю нівелювати різницю в розвитку рухових здібностей з чуючими дітьми (КГ2), $P > 0,05$, а лише наблизитися до їхніх показників.

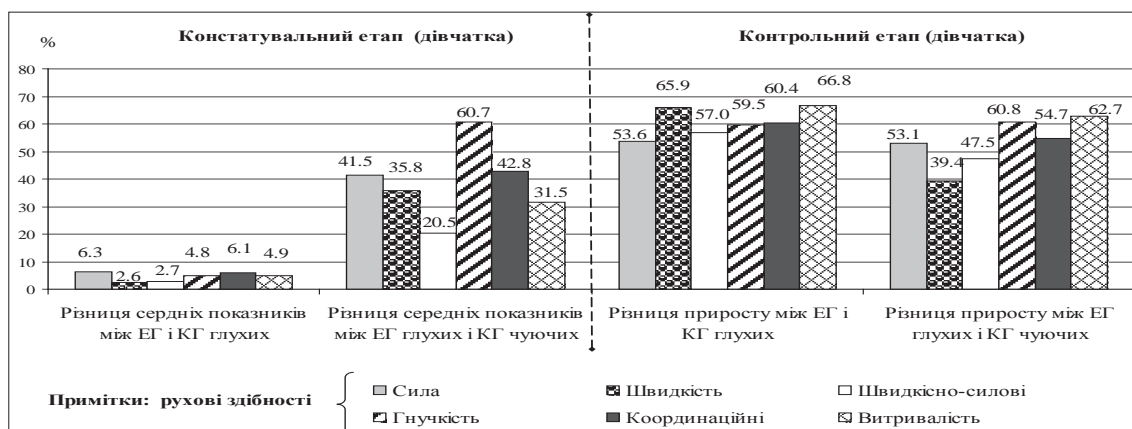
Рівневий розподіл глухих дітей молодшого шкільного віку експериментальної групи

після формувального етапу педагогічного експерименту засвідчує, що у глухих хлопчиків виявлено: початковий рівень – 26,6% (проти 63,5% на початку експерименту), середній – 34,6% (25%), достатній – 27,6% (8,7%), високий – 11,2% (2,8%); у глухих дівчаток визначено: початковий рівень – 24,3% (проти 62,2% на початку експерименту), середній – 32,6% (27,7%), достатній – 28,8% (7,3%), високий – 14,3% (2,8%) (табл. 1, 2).

У контрольній групі глухих дітей молодшого шкільного віку відбулися незначні зміни рівня розвитку рухових здібностей: у хлопчиків початковий рівень склав 37,9% (проти 64,5% на початку експерименту), середній – 46,6% (24,8%), достатній – 10,4% (6,9%), високий – 5,2% (3,8%); у дівчаток початковий рівень – 39,9% (проти 63,3% на

Рис. 1. Результати констатувального та контрольного етапів педагогічного експерименту між експериментальною групою глухих і контрольними групами глухих і чуючих хлопчиків молодшого шкільного віку, у%

Рис. 2. Результати констатувального та контрольного етапів педагогічного експерименту між експериментальною групою глухих і контрольними групами глухих і чуючих дівчаток молодшого шкільного віку, у%

Таблиця 1
Узагальнені рівні розвитку рухових здібностей в ЕГ і КГ глухих і чуючих хлопчиків молодшого шкільного віку на констатувальному та контрольному етапах педагогічного експерименту, %

Рухові здібності	Групи	Рівні							
		початковий		середній		достатній		високий	
		Вих.	Кінц.	Вих.	Кінц.	Вих.	Кінц.	Вих.	Кінц.
Сила, швидкість, швидкісно-силові, гнучкість, координаційні, витривалість.	ЕГ	63,5	26,6	25	34,6	8,7	27,6	2,8	11,2
	КГ1	64,5	37,9	24,8	46,6	6,9	10,4	3,8	5,2
	КГ2	31,9	17,1	33,3	36,9	22,4	28,3	12,4	17,7

Примітка: ЕГ – експериментальна група глухих дітей; КГ1 – контрольна група глухих дітей; КГ2 – контрольна група чуючих дітей.

Таблиця 2
Узагальнені рівні розвитку рухових здібностей в ЕГ і КГ глухих і чуючих дівчаток молодшого шкільного віку на констатувальному та контрольному етапах педагогічного експерименту, %

Рухові здібності	Групи	Рівні							
		початковий		середній		достатній		високий	
		Вих.	Кінц.	Вих.	Кінц.	Вих.	Кінц.	Вих.	Кінц.
Сила, швидкість, швидкісно-силові, гнучкість, координаційні, витривалість.	ЕГ	62,2	24,3	27,7	32,6	7,3	28,8	2,8	14,3
	КГ1	63,3	39,9	26	45,6	8,4	10,7	2,3	3,8
	КГ2	30,6	16,7	36,9	32,4	20,4	33,9	12	16,9

Примітка: ЕГ – експериментальна група глухих дітей; КГ1 – контрольна група глухих дітей; КГ2 – контрольна група чуючих дітей.

початку експерименту), середній – 45,6% (26%), достатній – 10,7% (8,4%), високий – 3,8% (2,3%) (табл. 1, 2).

Втім, приріст показників за рівнями розвитку рухових здібностей у їхніх чуючих ровесників контрольних груп був несуттєвим: у хлопчиків початковий рівень склав 17,1% (проти 31,9% на початку експерименту), середній – 36,9% (33,3%), достатній – 22,4% (28,3%), високий – 12,4% (17,7%); у дівчаток початковий рівень – 16,7% (проти 30,6% на початку експерименту), середній – 32,4% (36,9%), достатній – 33,9% (20,4%), високий – 16,9% (12%) (табл. 1, 2).

Висновки з проведеного дослідження.

1. Вихідні результати дослідження показників розвитку рухової сфери глухих дітей молодшого шкільного віку дають підставу стверджувати про значне відставання глухих дітей експериментальної групи від чуючих ровесників контрольної групи за основними показниками фізичної підготовленості, що характеризують розвиток рухової сфери, такими як: сила (хлопчики – на 33,7%, дівчатка – на 41,5%); швидкість (хлопчики – на 44,3%, дівчатка – на 35,8%); швидкісно-силові здібності (хлопчики – на 20,1%, дівчатка – на 20,5%); гнучкість (хлопчики – на 71%, дівчатка – на 60,7%); координаційні здібності (хлопчики – на 44,1%, дівчатка – на 42,8%); витривалість (хлопчики – на 22,4%, дівчатка – на 31,5%) ($P < 0,05$).

Натомість, порівнюючи результати дослідження розвитку рухових здібностей глухих дітей експериментальної та контрольної груп, на констатувальному етапі педагогічного експерименту ми виявили відсутність суттєвих розбіжностей між ними ($P > 0,05$). Різниця в показниках розвитку сили між глухими хлопчиками експериментальної і контрольної груп склала 3,2%, між глухими дівчатками – 6,3%; швидкості: хлопчики – 2,5%, дівчатка – 2,6%; швидкісно-силових здібностей: хлопчики – 11,2%, дівчатка – 2,7%; гнучкості: хлопчики – 4,4%, дівчатка – 4,8%; координаційних здібностей: хлопчики – 1,95%, дівчатка – 6,1; витривалості: хлопчики – 2,1%, дівчатка – 4,9%. Однорідність експериментальних і контрольних груп глухих дітей 1–4 класів дало нам змогу проводити формувальний етап педагогічного експерименту.

2. Після формувального етапу педагогічного експерименту реалізовано завдання контрольної групи, який підтвердив ефективність розробленої програми «Позакласних занять з оздоровчого туризму для глухих дітей 1–4 класів». Результати різниці приросту показників, що харак-

теризують силу, між глухими хлопчиками експериментальної групи і їхніми чуючими однолітками контрольної групи склали 51,9%; між глухими дівчатками експериментальної групи і чуючими дівчатками контрольної групи – 53,1%; швидкості: хлопчики – 41,4%, дівчатка – 39,4%; швидкісно-силових здібностей: хлопчики – 40,1%, дівчатка – 47,5%; гнучкості: хлопчики – 57,7%, дівчатка – 60,8%; координаційних здібностей: хлопчики – 55,7%, дівчатка – 54,7%; витривалості: хлопчики – 60,6%, дівчатка – 62,7%.

Порівнюючи здобуті результати експериментальної групи глухих дітей і контрольної групи їхніх чуючих однолітків на контрольному етапі педагогічного експерименту щодо розвитку рухових здібностей, можна стверджувати, що, незважаючи на суттєве поліпшення відповідних показників за всіма досліджуваними руховими здібностями, глухим дітям все ж таки не вдалося досягти показників їхніх чуючих однолітків ($P < 0,05$).

Після проведення формувального етапу педагогічного експерименту глухі діти експериментальної та контрольної груп за показниками рухових здібностей суттєво відрізнялися між собою. За результатами розвитку рухових здібностей, різниця приросту між глухими дітьми експериментальної і контрольної груп склала: за показниками сили: хлопчики – 54,1%, дівчатка – 53,6%; швидкості: хлопчики – 69,8%, дівчатка – 65,9%; швидкісно-силових здібностей: хлопчики – 55,6, дівчатка – 57%; гнучкості: хлопчики – 56,7%, дівчатка – 59,5%; координаційних здібностей: хлопчики – 62,6%, дівчатка – 60,4%; витривалості: хлопчики – 51,1%, дівчатка – 66,8% ($P < 0,05$).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабий І.Н. Коррекция двигательной сферы глухих скоростно-силовыми упражнениями: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.03. К., 2002. 215 с.
2. Байкина Н.Г. Коррекционные основы физического воспитания глухих школьников: дисс. ... док. пед. наук: 13.00.03. М., 1992. 565 с.
3. Бессарабов Н.С. Возрастная динамика двигательных способностей и их формирование на уроках физкультуры у глухих школьников: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.03. М., 1979. 16 с.
4. Івахненко А.А. Развитие психомоторной функции глухих детей младшего школьного возраста средствами подвижных игр: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. К., 2012. 20 с.
5. Козырьнов Г.Ф. Исследование особенностей методики физического воспитания глухих школьников (на материале фехтования): автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.03. М., 1972. 26 с.

6. Ляхова І.Н. Теоретико-методичні основи корекції рухової сфери дітей зі зниженим слухом засобами фізичного виховання: автореф. дис. ... док. пед. наук: 13.00.03. К., 2006. 42 с.

7. Мутьєв А.В. Розвиток рухової сфери глухих школярів засобами спортивних єдиноборств: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. Одеса, 2003. 20 с.

8. Пушина З.И. Ритмика в деле воспитания и обучения глухонемых. Проблема воспитания слуха и речи в школе глухонемых. М., 1985. С. 132–141.

9. Пиптюк П.Ф. Корекція рухової сфери в учнів з вадами слуху засобами оздоровчого туризму: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. Ін-т спец. педагогіки НАПН України. К., 2013. 179 с.

10. Романенко А.В. Влияние внеклассных занятий по спортивному ориентированию на коррекцию познавательной деятельности и двигательной сферы глухих детей: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.03. Одесса, 1997. 162 с.

11. Сокирко О.С. Розвиток пізнавальної діяльності глухих дітей 5–6 років у процесі навчання плавання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2011. 215 с.

12. Стасьєв С.І. Формування танцювальних рухів глухих дітей молодшого шкільного віку на заняттях музично-ритмічного виховання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. К., 2012. 20 с.